

Sukelluskalastajalle Suomenlahden vedenalainen maailma on kuin

luonto-ohjelma suorana lähetyksenä. NIINA LEINO KUVAT JUKKA RAPO

Hienoimpia hetkiä ovat ne, kun ahvenparvi ui ympärillä ja on itse siellä kalien keskellä. Maisema muuttuu joka hetki, levät ja kalat ovat aina erilaisia. Tämä on visuaalinen laji”, sukelluskalastaja Jukka Rapo kuvailee.

”Moni toivoo voivansa lentää kuin lintu, mutta harva sanoo haluavansa uida kuin kala. Se on kuitenkin ihan mahdollista”, Matti Pyykkö sanoo. ”Ennen sukelluskalastuksen aloittamista olin kalastanut pinnalta ja miettinyt, miten kalat elävät. Nyt voin mennä kalojen joukkoon ja katsella niiden elämää ja olla kuin turska Marko Röhrin dokumentissa.”

Pyykkö ja Rapo ovat helsinkiläisen *Team Kampela* -sukelluskalastusseuran jäseniä, molemmat maan menestyneimpiä harppuunakalastajia viime vuosilta. Kovakuntoisia aktiivikilpailijoita on Suomessa muutamia kymmeniä, mutta omaksi huvikseen kaislikoissa metsästää haukia todennäköisesti satoja mökkisukeltajia.

KALA UI KALASTAJAN LUO

Sukelluskalastajat liukuvat meren pohjaan ilman laitteita, jolloin yksi sukellus voi kestää puolesta minuutista puoleentoista minuuttiin. Kalastaja väijyy pohjassa kaloja odotellen tai sukeltaa skannaten samalla pohjasta kampeloita.

”Suomessa on niin huono näkyvyys, ettet pääse itse metsästämään kalaa. Täällä kala aina valitsee, uiko se katsomaan kalastajaa”, Matti Pyykkö kertoo.

Kovan sukelluskalastajan ominaisuuksia ovat hyvä hengenpidätyskyky ja sukellustekniikka. Superkuntoa ei tarvita, mutta rapakunnossakaan lajia ei pysty harrastamaan. Olennaisinta on kalavaisto. Taitoa voi kartuttaa kokemuksen kautta.

”Auttaa jos tuntee kalat teoriassa ja osaa

”Kärsivällinen odotus palkitaan. Et ikinä tiedä, milloin iso kala tulee.”

”Kalaa jää Suomenlahteen järkyttäviä määriä.”

soveltaa tietoa käytäntöön. Silloin voi aina ennustella, missä kalat todennäköisesti ovat”, Jukka Rapo sanoo. Suojaväriinsä luottavan hauen löytää useimmiten piileksimästä kaislikosta, josta se tosin lähtee liukkaasti karkuun, jos sukeltaja ei malta liikkua tarpeeksi rauhallisesti. Ahvenet taas ovat uteliaita ja uivat kohti kalastajaa.

Sukelluskalastaja tarvitsee myös herkkyyttä ja jatkuvaa valppautta. ”Jos ei ole valmistautunut, voi pelästyä, kun musta hahmo ui vastaan. Suurimmista kaloista ampuukin usein ohi. Vedessä tapahtuu yllättäen ja aina silloin, kun ei uskoisi.”

Ampumisen on syytä tapahtua harkitusti, ilman hätiköintiä ja turhia liikkeitä.

Sukeltaja tähtää selkäruotoon, jolloin kala kuolee heti.

”Aluksi ampuminen tuntui raa’alta, mutta nyt ajattelen, että se kuuluu kalastamiseen. Nuoli on kivuton tapa kalastaa”, Rapo sanoo.

”Kalat kituvat verkoissa ja katiskoissa paljon paremmin. Me tapamme kalan heti, kun se on mahdollista.”

Sukelluskalastajat sanovat pyrkivänsä mahdollisimman suureen saaliiseen vain kilpailuissa, muulloin kaloja usein vain katsellaan.

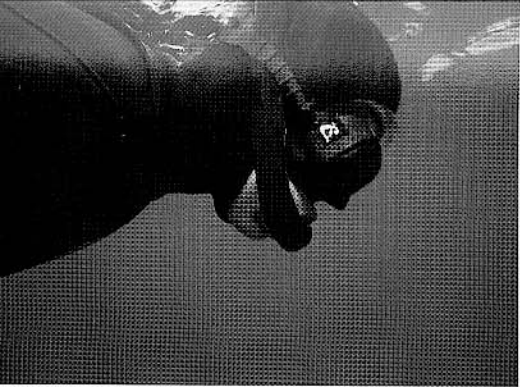
RANKKA LAJI FYYSISESTI

Sukelluskalastuskilpailu, jossa ollaan neljä tai viisi tiukkaa tuntia vedessä usein vielä kahtena peräkkäisenä päivänä, on urheilijalle rankka suoritus. Se voi olla myös vaiherikas, sillä suurin kala löytyy ehkä vasta viimeisen vartin aikana. Hiilihydraattitankkaus etukäteen on välttämätön, sillä kilpailun aikana nautitaan yleensä vain muutama desi nestettä.

Kilpailumenestys edellyttää harjoittelua ympäri vuoden. Pyykkö kertoo uivansa kaksipäiväisen kilpailun aikana joskus jopa 8–9 kilometriä virtauksissa ja aallokossa. ”Uida ei kannata, jos kalaa löytyy, mutta joskus on pakko vaihtaa paikkaa montakin kertaa. Lajikuntoa on oltava, jotta lihakset tottuvat kovaan rääkkiin.”

Voittaja on suurimman saaliin kerännyt siten, että kalalajeista annetaan erilaisia pisteitä. Esimerkiksi kampelasta saa kolme lajipistettä ja yhden painopisteen jokaiselta alkavalta sadalta grammalta. Näin 250 grammaa painavasta kampelasta saa kolme lajipistettä ja kolme painopistettä. Ahvenesta saa lajipisteitä seitsemän ja jalokaloista 15.

Bonuspisteitä jactaan, jos onnistuu saalistamaan useampia kalalajeja. →

"Jos olet valmistautunut, saatkin ehkä yhden tähtäimeen."

Tyypillinen voittajan saalis yhtenä päivänä on 15 kalaa, joista kymmenen ahventa ja viisi kampelaa. Hangossa on saatu jopa 50 kalan saaliita.

Kotimaisia kilpailuja järjestetään kesän aikana kuusi. Pohjoismaiden mestaruuskilpailuihin lähtee kuusi parhaiten menestynyttä sukelluskalastajaa.

SUKELTAJA TOIVOO KYLMÄÄ KESÄÄ

Sukelluskalastajat kutsuvat Suomenlahtea vihreäksi mereksi. Talviaikaan moni käy kokeilemassa onneaan etelän sinisissä vesissä, mutta eksotiikkaa löytyy myös kotimaasta.

"Suomenlahdessa on jotain mystistä, onhan se oman maan merta. Siellä ei pelkää eikä arastele mitään", Pyökkö kertoo.

"Pitää vain hyväksyä tosiasiat, kuten se, että näkyvyys on välillä huono ja vesi sameaa. Hyvä puoli on se, että täällä on runsaasti kalaa, eikä se tule loppumaan", Rapo sanoo. Näkyvyyden suhteen sukelluskalastajat ovat suurimmissa vaikeuksissa kuumina ja tuulettomina kesinä, jolloin levät tukkivat veden. Siksi harppuunakalastajat toivovat kylmiä ja sateisia kesäiä.

Sukelluskausi alkaa varhain keväällä ja päättyy vasta myöhään syksyllä. Keväällä vedet ovat kirkkaat, mutta niin kylmät, ettei niissä voi hyvässä määrin merkäpuvussa olla kovin pitkään. Syksyllä meri pysyy lämpimänä marraskuuhun asti.

Keväällä sukelluskalastajat väijyvät erityisesti siikaa ja kutukampelaa, jota tosin vain katsellaan. Keskikesällä kalastetaan ahvenia, säynäviä, lahnoja ja kampeloita, syksyllä haukea ja siikaa.

"Myös taimen on syyskala, mutta taimenia olemme saaneet vain muutaman. Havaintoja on jo useammastakin. SM-en্নätyös on meillä 4,5 kiloinen taimen."

Ulkomailla hyviä kalastuskohteita löytyy esimerkiksi Norjasta, jota sukelluskalastajat pitävät kylmien vesien paratiisina. Kalaa on paljon ja vesi aina kirkasta. Rikas maasto ja vuorovedet tuovat jännittävää vaihtelua.

Suomalaiset ovat solmineet suhteita myös virolaisiin sukelluskalastajiin. Keväällä suomalaiset otettiin vieraanvaraisesti vastaan Peipsi-järvellä, jossa on kalastettu jo 50-luvulta lähtien.

Välimeren maissa, joissa vapaasukellus on pullosukellusta yleisempää, sukelluskalastus on traditionaalinen kalastustapa. Kalaa siellä tosin on paljon vähemmän kuin pohjoisissa vesissä.

KALA-ALTAAT PILAAVAT NÄKYVYYDEN

Valitettavasti Suomenlahden vedenalaiset maisemat eivät aina ole kauniita. Sukelluskalastajat seuraavat maailman saastuneimpana merenä pidetyn Itämeren likaantumista aitiopaikalta. "Meren pohjassa on laajoja alueita kuollutta pohjaa, jossa sinilevä on tappanut rakkolevän ja kaiken muunkin. Kuolleissa kohdissa on vain valkoista höttöä", Rapo kertoo.

"Koska ihmiset eivät näe pinnan alle, he eivät tiedä eivätkä välitä, mitä jätteet siellä saavat aikaan. Siksi mereen kaadetaan mitä vain", Pyökkö sanoo.

"Suomen rannikko on oma vesistönsä, josta vesi ei liiku mihinkään. Aina syytetään Pietarin päästöjä, joilla varmasti onkin merkitystä, mutta kyllä rantamme ovat tuhoutuneet ihan omassa käytössämme."

Kalanviljelylaitosten paikalliset vaikutukset näkyvät selvästi. "Kala-altaiden läheisyydessä on täysin mahdotonta sukella, sillä näkyvyyttä ei ole. Kalaa on kaikkialla, mutta leväpurossa ei voi kalastaa."

Ylirehevöityneitä vesiä on Suomen rannikolla paljon. Parhaimmillaan sukelluska-

lastaja näkee Suomenlahdella 5–10 metriin, mutta keskikesällä näkyvyys kutistuu pahimmillaan metriin levänkukinnan takia. Mitä ulommas merelle mennään, sitä kirkkaampia ovat vedet. Parhaat kalavedet ovat Porkkalassa, Hangossa, Raumalla ja Saaristomerellä, sillä Ahvenanmaalla sukelluskalastus on kielletty.

KUULO KATOAA, NÄKÖ HERKISTYY

Sukelluskalastajille harrastus merkitsee paljon muutakin kuin jännitystä pinnan alla.

"Viime syksynä ajoimme kumiveneellä jonkun matkaa Viking Linen peesissä ja erkaannuimme siitä sitten saareen. Tuntui järjettömältä, että kaikki ne tyypit laivalla mence hienon alueen läpi, eivätkä saa siitä irti mitään. Meille ulkojuodoilla hengailu on tärkeä osa tätä harrastusta", Matti Pyökkö kertoo.

Sukelluskalastus tarjoaa mahdollisuuden paeta hetkeksi kiireistä maailmaa. Kokonaisvaltainen rasitus rentouttaa.

"Mulle, kun olen kärsimätöntä tyyppiä, tekee hyvää olla paikoillaan ja puhumattomana. Veden alla yksi aisti, kuulo, häviää lähes kokonaan. Näkökyky, ääresinäkö, taas on kehittynyt erityisen tarkaksi. Veden alla on täysin rauhallista ja yksinäistä. Sitä on täysin yksin siinäkin tapauksessa, että jotain sattuu. Se tuo mukanaan tietyn jännityksen, on tämä vähän machoiluakin."

Rikkaus on sekin, että marginaaliharrastus yhdistää erilaisista sosiaalisista ympäristöistä tulevia ihmisiä. "Sukelluskalastusporukka on täynnä hienoja tyyppöjä. Ulkomaisissa kilpailuissakin, kun tapaa jonkun uuden tyypin, tuntuu pian kuin olisi tuntenut hänet aina. Sukelluskalastajat ovat yhtenäinen jengi, joka löytää nopeasti yhteiset jutut." ■